Stuk **2163** (2003-2004) – Nr. 1

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2003-2004

27 februari 2004

HOORZITTING

met verschillende organisaties voor doven en slechthorenden betreffende hun vragen aan de openbare omroep

VERSLAG

namens de Commissie voor Cultuur, Media en Sport uitgebracht door mevrouw Veerle Heeren

Samenstelling van de commissie :

Voorzitter : de heer Jo Vermeulen.

Vaste leden :

de heren Carl Decaluwe, Bart De Smet, mevrouw Ilse Van Eetvelde, mevrouw Mieke Van Hecke ;

de heren Karlos Callens, Frans De Cock, Peter Gysbrechts, Bob Verstraete ;

de heer Wilfried Aers, mevrouw Niki De Gryze, mevrouw Hilde De Lobel ;

de heren Chokri Mahassine, Dany Vandenbossche ;

de heer Jo Vermeulen ;

de heer Herman Lauwers.

Plaatsvervangers :

mevrouw Gisèle Gardeyn-Debever, de heer Luc Martens, mevrouw Riet Van Cleuvenbergen, de heer Gilbert Vanleenhove ;

de heren Jozef Browaeys, André Denys, Jacques Devolder, Paul Wille ;

de heren Julien Librecht, Felix Strackx, Frans Wymeersch ;

de heren Peter De Ridder, André Van Nieuwkerke ;

de heer Jos Stassen ;

de heer Jan Roegiers.

INHOUD

Blz.

1. Toelichting bij de hoorzitting door de heer Jo Vermeulen, commissievoorzitter 4

2. Toelichting door de heer Filip Verstraete, secretaris van Fevlado 4

3. Vragen van de commissieleden en antwoorden door de verschillende vertegenwoordigers van de organisaties voor doven en slechthorenden 7

Bijlage : Powerpointvoorstelling met informatie die tijdens de hoorzitting aan de commissieleden werd verstrekt 13

DAMES EN HEREN,

De Commissie voor Cultuur, Media en Sport organiseerde op 5 februari 2004 een hoorzitting met verschillende organisaties voor doven en slechthorenden, betreffende hun vragen aan de openbare omroep. Het betreft de volgende organisaties :

Fevlado : Federatie van Vlaamse DovenOrganisaties ;

Opdoss : Federatie van Vlaamse Verenigingen tot Optimale Participatie en Integratie van Dove en Slechthorende Kinderen en Volwassenen in de Samenleving ;

VLOC : Vlaamse Oudercomités voor dove, slechthorende en taal-/spraakgestoorde kinderen ;

VLOK-CI : Vlaamse Ouders van Kinderen met een Cochleaire Inplant ;

ODOK : Ouders van Dove Kinderen.

1. Toelichting bij de hoorzitting door de heer Jo Vermeulen, commissievoorzitter

De voorzitter : Aan de orde is de hoorzitting met Fevlado, een vereniging voor doven en slechthorenden, betreffende hun vragen aan de openbare omroep.

Deze hoorzitting heeft een voorgeschiedenis. Via vroegere contacten tussen parlementsleden en een aantal verenigingen, zijn sommigen onder ons al op de hoogte van de problematiek en van de vragen terzake. Er is ook over gesproken tijdens de bespreking van de beheersovereenkomst van de VRT. Daaruit bleek dat de openbare omroep meer inspanningen moet doen om de programma's ook voor doven en gehoorgestoorden toegankelijker te maken, vooral via ondertiteling. Tot nu toe bleef het voornamelijk bij woorden. Het is dan ook tijd dat we overgaan tot daden.

Ik heb vernomen dat er binnenkort een overleg plaatsvindt tussen de VRT en de verenigingen. Via deze hoorzitting willen we deze intentie kracht bijzetten en vanuit dit parlement de vragen van de verschillende verenigingen ondersteunen.

We krijgen zo dadelijk een uiteenzetting van Filip Verstraete, van Fevlado (Federatie van Vlaamse DovenOrganisaties). Er zijn echter ook nog andere verenigingen aanwezig zoals Opdoss (Federatie van Vlaamse Verenigingen tot Optimale Participatie en Integratie van Dove en Slechthorende Kinderen en Volwassenen in de Samenleving). Er zijn ook drie oudervereniging aanwezig : VLOC (Vlaamse Oudercomités voor dove, slechthorende en taal-/spraakgestoorde kinderen), VLOK-CI (Vlaamse Ouders van Kinderen met een Cochleaire Inplant), en tot slot ODOK (Ouders van Dove Kinderen).

Al deze verenigingen zijn gegroepeerd in de werkgroep SOAP-TV (Samenwerking Ondertiteling Alle Programma's op TV).

Na de uiteenzetting door de heer Verstraete kunnen vragen worden gesteld en kunnen de vertegenwoordigers van de andere verenigingen eventueel hun inbreng doen.

Twee gebarentolken zullen de gesproken taal omzetten in gebarentaal, en omgekeerd. Er zal gebruik worden gemaakt van een powerpointvoorstelling die als bijlage bij het verslag zal worden opgenomen.

De heer Verstraete heeft het woord.

2. Toelichting door de heer Filip Verstraete, secretaris van Fevlado

De heer Filip Verstraete : Mijnheer de voorzitter, geachte commissieleden, wij danken u hartelijk voor uw uitnodiging.

In het verleden hebben wij al heel wat lobbywerk gedaan, met heel weinig resultaten. We hebben uitgebreid gecorrespondeerd met de top van de VRT om ondertiteling te promoten en uit te breiden. We hebben heel wat onderhandelingsgesprekken gevoerd. Met de vorige minister van Media, minister Van Mechelen, hebben we ook via briefwisseling en een gesprek onze vraag duidelijk gemaakt, echter zonder veel resultaat.

We waren uitermate ontgoocheld over het resultaat van deze onderhandelingen. We hebben dan verdere stappen gezet en contact opgenomen met de nieuwe minister van Media. Uit die gesprekken zijn heel wat resultaten voortgevloeid. Minister Keulen moedigde ons aan, en nodigde ons uit voor de hoorzitting. We hebben hem net voor de hoorzitting gezien en hij heeft zich verontschuldigd voor zijn afwezigheid.

Gisteren kregen we een brief van de top van de VRT. Onze vijf organisaties zijn uitgenodigd voor

een gesprek over twee weken, eindelijk. We hopen dat we nu op de goede weg zijn.

Aan de hand van een powerpointpresentatie schets ik even de situatie in Vlaanderen. We willen uiteraard meer ondertiteling op televisie. We hebben immers ook recht op informatie en op toegang tot media. Ook minister Keulen vindt dit een basisrecht, en geen luxe.

Door middel van een video met een televisiefragment uit TerZake wil ik aantonen hoe het aanvoelt om als doven of slechthorenden naar de televisie te kijken. Dat programma wordt niet ondertiteld en voor doven is het dan ook heel frustrerend om ernaar te kijken. *(Beeldfragment uit TerZake, zonder geluid)*

Zoals je kan zien op de videobeelden, worden in het begin van Terzake de thema's opgelicht en dat is bijzonder interessant. Verder weten we echter niet waarover er wordt gepraat, en dat is frustrerend. Alle volwassen doven en slechthorenden ergeren zich vaak als zij zien welke programma's er voorhanden zijn, terwijl die toch zonder ondertiteling worden uitgezonden. Het probleem rijst niet alleen bij dove volwassenen, maar ook bij de gezinsleden. Ik denk dan aan dove ouders met horende kinderen of omgekeerd, maar ook aan goedhorende gezinsleden die samen met slechthorenden naar de televisie kijken. Samen naar een programma kijken, kan alleen als dat programma ondertiteld is.

Ik denk dat iedereen begrijpt dat wij hier een fundamenteel recht aankaarten. *(Videoband wordt stopgezet)*

Ik wil het ook even hebben over de situatie in Vlaanderen. Ik viseer dan niet enkel de VRT, maar ook de andere Vlaamse zenders. Zoals u ziet op de slide (zie bijlage), ondertitelt de VRT momenteel 35 percent van de Nederlandstalige programma's. Een Amerikaanse of Engelstalige film wordt sowieso ondertiteld. De andere televisiezenders zoals VTM, VT4 en Kanaal 2 ondertitelen geen Nederlandstalige programma's, zoals de cijfers op de dia aantonen.

Ik heb ook nog wat informatie over het buitenland. We hebben de resultaten van een Europees onderzoek ook op een slide vermeld. Zo wordt in Engeland 70 percent van de Engelstalige programma's ondertiteld. Er is een stappenplan tot 2007. De bedoeling is 100 percent ondertiteling te bereiken bij de BBC.

Bij de oprichting van de VRT in 1984 werden er maandelijks twaalf programma's ondertiteld. Nadien was er volgens de grafiek, die u nu geprojecteerd ziet, een fenomenale stijging. In 2003 werden 240 programma's ondertiteld. Tussen 1998 en 2003 is er een plotse stijging merkbaar. We hebben toen gevraagd hoe ze dat hadden opgelost. Er was één personeelslid extra in dienst genomen. Daarnaast was het ondertitelingssysteem op technologisch vlak heel wat verbeterd, en werd ook gebruik gemaakt van spraakherkenning.

Namens de vijf organisaties die ik hier vertegenwoordig willen we het ondertitelingsteam binnen de VRT heel hartelijk danken. We worden door hen jaarlijks uitgenodigd op een overlegvergadering. Ze tonen ons steeds hoe ze te werk gaan. Ze werken keihard.

De VRT heeft zich tot doel gesteld één derde van de Nederlandstalige programma's te ondertitelen. Het is niet zo makkelijk die doelstelling te halen. Het aantal uren Nederlandstalige programma's is de afgelopen tijd enorm uitgebreid. Dat is niet het geval met het personeel dat de ondertiteling verzorgt.

Op de grafiek op de dia kunt u zien hoeveel programma's er werden ondertiteld. In het begin is er een stijging merkbaar. Die stijging duurt tot 1998. Van dat moment hebben we te maken met een status-quo. In de vorige grafiek op de vorige dia was er wel een stijging. Het aantal Nederlandstalige programma's is echter hoger. Dit maakt dat voor ons de toegankelijkheid beperkt is gebleven tot 35 percent.

We zijn nagegaan hoe de zaken bij de openbare zenders in het buitenland werden georganiseerd. Bij de VRT zijn er bijna twaalf voltijdse personeelsleden. In Nederland zijn dat er 60 en in Groot-Brittannië 140. Dit is een groot verschil zoals de grafiek op de dia aantoont.

Het algemeen budget van de VRT is groot, maar wij hebben geen exacte informatie hierover. Het zou goed zijn mochten we wel over deze cijfers beschikken. Iemand van de VRT heeft me gezegd dat er minder dan één percent wordt besteed aan de ondertiteling. Ik heb de VRT gecontacteerd om de correcte cijfers te krijgen. Gisteren heb ik dat nogmaals gedaan. Ik heb de juiste gegevens echter nog steeds niet gekregen. Vandaar dat u op de grafiek vraagtekens ziet. We hopen dat we de cijfers krijgen op de vergadering die is gepland over veertien dagen.

De West-Vlaamse regionale zender Focus/WTV is vorig jaar van start gegaan met ondertiteling. De Oost-Vlaamse regionale zender AVS ondertitelt haar programma's al gedurende een goede 6 jaar. Beide provincies geven steun aan de zenders.

Uiteraard hebben we ook gelobbyd bij de andere regionale zenders. In Oost-Vlaanderen zendt ook Kanaal 3 uit. De provincie was bereid om de zender een subsidie te geven. De voorwaarde was wel dat ze, net zoals AVS, dezelfde investering moest doen. Kanaal 3 had daar de middelen niet voor. Ze biedt dan ook geen ondertitelde programma's aan. We hebben herhaaldelijk brieven geschreven naar de Provincie Antwerpen, echter zonder enig resultaat.

We hebben meermaals contact opgenomen met de zenders uit de provincie Limburg en Vlaams-Brabant. Vlaams-Brabant zal onze vraag binnenkort op de agenda plaatsen. Toevallig hebben we deze morgen een brief gekregen uit de provincie Limburg. Daarin stond dat men er zich bewust van was dat ondertiteling nodig is. Ook daar zullen de gesprekken van start gaan. Het ziet er dus hoopgevend uit.

Met de volgende dia willen we het ook even hebben over de toegankelijkheid van radioprogramma's. Wat we aan de tv-zenders vragen, is niet zoveel. Binnen de radio is de toegankelijkheid voor doven en slechthorenden nul. Heel wat dove mensen werken in een horend bedrijf met horende collega's. Zij maken dan wel eens allusie op iets dat ze hebben gehoord op de radio. Uiteindelijk krijgen doven en slechthorenden die informatie altijd in de laatste plaats. Hoe dat probleem moet worden opgelost, zit niet in de vraag die we vandaag stellen. De tv is voor ons nu prioritair. Als we dus kijken naar de toegankelijkheid van de media voor doven en slechthorenden, dan ziet de situatie er rampzalig uit.

We lobbyen al jaren om dit probleem op tafel te brengen. Het resultaat is niet fenomenaal. In 1999 werd in het Vlaams Parlement de resolutie betreffende de problematiek van personen met een auditieve handicap goedgekeurd. Aan de Vlaamse regering werd gevraagd vijftien punten van de resolutie uit te werken. Ik zal één van die punten, die je ook kan lezen op de dia, voorlezen : 'Het opnemen van de bepaling in de beheersovereenkomst met de VRT, dat alle Nederlandstalige tv-programma's in het Nederlands ondertiteld moeten worden en dat, waar nodig, een omzetting in de gebarentaal gebeurt ; het opnemen van een clausule in vergunningen van Vlaamse commerciële omroepen waarbij zij zich ertoe verbinden minstens het hoofdjournaal en minstens 30 percent van alle Nederlandstalige feuilletons en praatprogramma's te ondertitelen.' *(Parl. St.* Vl. Parl. 1280 (1998-1999) – Nr. 5)

We waren zeer blij met deze resolutie. We hoopten op een resultaat. De regering heeft echter niet zo heel veel ondernomen. Na de goedkeuring van de resolutie hebben we de zaak opgevolgd. Ook binnen de commissie kwam het probleem regelmatig aan bod. Mevrouw Heeren, de heer Gatz en de heer Vandenbossche hebben hierover een vraag gesteld. De heer Van Dijck heeft een voorstel van decreet ingediend. Ik bedank deze volksvertegenwoordigers van harte omdat ze ons niet zijn vergeten. Er is echter nog geen bevredigend resultaat. We willen dat er actie wordt ondernomen.

Gedurende een periode van 3 jaar hebben de universiteiten van Brussel en van Gent in opdracht van de regering een onderzoek gedaan in verband met de situatie van de doven in Vlaanderen. In Vlaanderen blijken er iets meer dan 5 miljoen mensen te wonen. Het aantal personen met een gehoorstoornis is niet onaanzienlijk. Zoals u op onze tabel op de dia kan zien gaat het over 1.054.000 Vlamingen – achttien percent van de totale bevolking.

Ook de VRT heeft een onderzoek gedaan. Uit die resultaten blijkt dat één op de veertien inwoners ondertiteling nodig heeft. 1 miljoen Vlamingen heeft een gehoorstoornis, maar niet al die mensen hebben nood aan ondertiteling. Een kleine 500.000 Vlamingen hebben daar wel baat bij. Dat is toch een vrij grote doelgroep.

Er bestaat ook een Amerikaans onderzoek waaruit blijkt dat ondertiteling niet alleen belangrijk is voor dove mensen. Ook anderstaligen halen er voordeel uit. Ze kunnen het Nederlands zowel horen als lezen. De onderzoekers toonden ook aan dat horende kinderen baat hebben bij ondertiteling. Kinderen die een taal willen leren, hebben er baat bij als het programma terzelfdertijd wordt ondertiteld. Hetzelfde geldt voor kinderen of horende mensen met concentratie- en leerproblemen. In openbare plaatsen waar de televisie aan staat, is het interessant de ondertiteling aan te zetten. Ondanks het lawaai is het dan toch mogelijk de programma's te volgen. De doelgroep is dus groter dan op het eerste gezicht lijkt.

In het universitair onderzoek uitgevoerd door de VUB staan een aantal beleidsaanbevelingen, die u ook kan lezen op de dia : 'Wat de gemeenschap van doven en slechthorenden verwacht van de over-

heid is een grotere investering in visuele ondersteuning van de gesproken taal. Vooral geschreven ondersteuning van de gesproken taal wordt benadrukt, met als belangrijkste een verbetering en uitbreiding van de ondertiteling van tv-programma's.'

De vijf organisaties hebben samen aan tafel gezeten om na te gaan wat we van het beleid verwachten en wat onze prioriteitenlijst is. U kan ze op de dia kan zien. De klemtoon ligt op de VRT. We vragen dat de – meestal kortlopende en vaak herhaalde – programma's op de regionale zenders worden ondertiteld. Het is iets gemakkelijker om hiervoor in ondertiteling te voorzien.

We stellen voor om, samen met de VRT, een stappenplan uit te werken. Als we dat niet doen, kunnen we nog twintig jaar wachten. We willen 100 percent ondertiteling van de VRT-programma's via een stappenplan. Voor de regionale zenders is de situatie niet zo evident. We begrijpen dat. Meestal hebben ze te kampen met financiële problemen. De regering zou aan de provinciale besturen kunnen vragen om de regionale zenders te subsidiëren zodat de ondertiteling mogelijk wordt.

Het is niet de bedoeling nu te discussiëren over onze toekomstvisie die op de dia verwoord staat. We willen het daar later over hebben. In de resolutie van 1999 stond duidelijk dat de commerciële zenders ook een inspanning moesten leveren. Dat is voor ons echter nu niet prioritair. We willen niet dat alles wordt ondertiteld. Er kan deels worden gewerkt met gebarentolken.

Ik spreek hier namens vijf verschillende organisaties. Niet al deze organisaties vragen om gebarentolken. Alle organisaties streven naar een ondertiteling van de programma's. De gebarentaalgebruikers vormen in Vlaanderen immers een kleinere groep.

Ik hoop dat ik hier duidelijke informatie heb verstrekt en dat de minister en het Vlaams Parlement ons willen helpen om dit stappenplan te realiseren. Hoe dit precies moet gebeuren, moeten wij niet beslissen. Het Vlaams Parlement en de Vlaamse regering hebben ongetwijfeld voldoende knowhow in huis om onze vraag te ondersteunen.

3. Vragen van de commissieleden en antwoorden door de verschillende vertegenwoordigers van de organisaties voor doven en slechthorenden

De voorzitter : Mevrouw De Gryze heeft het woord.

Mevrouw Niki De Gryze : Mijnheer de voorzitter, mijn fractie heeft al regelmatig om meer aandacht voor deze problematiek gevraagd. Ik heb toenmalig minister Van Mechelen ooit gevraagd om het systeem van de RTBf over te nemen en het nieuws door een gebarentolk te laten vertalen. Hij heeft me toen geantwoord dat dit te duur is en dat tenslotte al veel programma's worden ondertiteld. Ik vraag me af wat nu precies de voorkeur geniet, vertaling door gebarentolken of ondertiteling. Als ik de voorbije uiteenzetting goed heb begrepen, gaat de voorkeur blijkbaar uit naar ondertiteling.

De voorzitter : De heer Verstraete heeft het woord.

De heer Filip Verstraete : Dat is een zeer goede vraag. Aangezien ik hier namens vijf organisaties spreek, kan ik eigenlijk geen standpunt innemen. Iedereen heeft immers zijn eigen noden. Een aantal organisaties hebben dit al met de minister van Media en met de VRT besproken. We hebben toen te horen gekregen dat het aantal gebarentaalgebruikers in Vlaanderen een te kleine groep vormt, dat de doelgroep voor ondertiteling veel groter is en dat gebarentaalgebruikers ook kunnen lezen. Aangezien de VRT niet over voldoende middelen beschikt, is toen voor ondertiteling gekozen. We hebben hier alle begrip voor.

Als ik voor mijn eigen federatie spreek, Fevlado, dan kan ik geen keuze maken. In feite willen we gebarentaal én ondertiteling. Heel wat dove mensen zijn tevreden met ondertiteling, maar gebarentaal is tenslotte onze moedertaal. Indien in een toereikend budget kan worden voorzien, willen we beiden zien. Op die manier krijgen dove mensen de keuze tussen beide media.

Misschien kan de opmars van de digitale televisie in de toekomst voor een oplossing zorgen. We krijgen vaak te horen van horende mensen dat de aanwezigheid van gebarentolken voor beeldvervuiling zorgt. De digitalisering van de televisie zou hiervoor een oplossing kunnen bieden. Aangezien de financiering momenteel het grote knelpunt vormt, vragen we vooral om een uitbreiding van de ondertiteling.

Ik zou hier nog een opmerking willen maken over de televisieprogramma's Kijk Uit en Veilig Thuis. In verband met deze programma's heb ik onlangs contact opgenomen met het BIVV, dat uiteindelijk de verantwoordelijkheid voor deze uitzendingen draagt. Deze ook voor doven en slechthorenden belangrijke programma's worden momenteel niet ondertiteld. Doven en slechthorenden hebben evenwel recht op informatie over de nieuwe verkeers-

wetgeving. We hebben geëist dat deze programma's zouden worden ondertiteld en van een vertaling in gebarentaal zouden worden voorzien. Niet alle doven en slechthorenden in Vlaanderen beschikken over voldoende kennis van het Nederlands om de ondertiteling te kunnen lezen.

Het BIVV antwoordde dat het hiervoor niet over voldoende middelen beschikt. De dienst van de VRT die voor het programma Kijk Uit instaat, heeft ons eveneens laten weten niet over voldoende middelen te beschikken. De dienst van de VTM die voor het programma Veilig Thuis instaat, heeft ons nog geen enkel antwoord gestuurd. Persoonlijk vraag ik me af wie hier uiteindelijk de verantwoordelijkheid voor draagt : het productiehuis, de ministers, het BIVV ?

Indien de financiën niet toereikend zijn, moeten we voor ondertiteling kiezen.

De voorzitter : Mevrouw De Smet heeft het woord.

Mevrouw Mia De Smet : Ik spreek als lid van Opdoss, en ben het eens met de stelling dat bepaalde mensen recht hebben op een vertaling door een gebarentolk. Dit mag evenwel niet ten koste gaan van de algemene ondertiteling. Op die manier zou een te grote groep worden benadeeld.

Wat de benadeling van doven en slechthorenden betreft, heb ik nog een voorbeeld van het geringe begrip waarop deze doelgroep kan rekenen. Vroeger waren de doven en slechthorenden vrijgesteld van kijk- en luistergeld. Dit gold enkel voor de ernstige gevallen die met een gehoorverlies van minstens 90 dB werden geconfronteerd. Nu het kijk- en luistergeld werd afgeschaft, is ook die vrijstelling weggevallen. Dit heeft echter gevolgen voor de korting op de kabelaansluiting waar doven en slechthorenden vroeger van konden genieten. Die korting was immers op deze vrijstelling gebaseerd. Een aantal mensen kan nog steeds van die korting genieten. Mensen die nu een aanvraag indienen, krijgen helemaal geen korting meer. Dit is een stap achteruit.

De voorzitter : Mevrouw De Gryze heeft het woord.

Mevrouw Niki De Gryze : Wat de ondertiteling betreft, kan de spraaktechnologie misschien een oplossing bieden. Ik herinner me de uiteenzetting die professor Daelemans voor een vergadering van de NTU heeft gegeven. Zo is het momenteel reeds mogelijk om rechtstreekse uitzendingen van voetbalwedstrijden door middel van stemherkenning onmiddellijk te ondertitelen.

De voorzitter : De heer Verstraete heeft het woord.

De heer Filip Verstraete : Ik heb het daarnet al over de spraakherkenning gehad. We hebben hier veel van verwacht, maar dit blijkt allemaal niet zo makkelijk te verlopen.

De software evolueert in gunstige zin. De ondertitelingsdiensten maken hiervan steeds meer gebruik. Van de technische aspecten van deze werkwijze ben ik evenwel niet op de hoogte. Ik vind het dan ook jammer dat hier niemand van de VRT aanwezig is. Ik heb de VRT nochtans van deze hoorzitting op de hoogte gebracht.

Ik ga er vanuit dat later, bijvoorbeeld over twintig jaar, het systeem van de spraakherkenning veel meer gebruikt zal worden en ook veel betere resultaten zal opleveren aangezien de software steeds beter wordt.

De voorzitter : Begin maart 2004 heeft de commissie een afspraak met de vertegenwoordigers van de VRT. We zullen dit element ter sprake brengen.

Mevrouw Heeren heeft het woord.

Mevrouw Veerle Heeren : Er werd reeds gezegd dat ondertiteling een bredere doelgroep bereikt dan gebarentaal. Er is echter nog een tweede argument dat voor ondertiteling pleit. Er is namelijk nog steeds geen standaardgebarentaal.

Ik zou tevens wat meer informatie willen krijgen over de verhoging van de toegankelijkheid van radioprogramma's voor doven en slechthorenden. Hoe moet ik me dat eigenlijk voorstellen ?

Het opnemen van nieuwe erkenningscriteria voor lokale en regionale zenders lijkt me niet zo makkelijk. De VRT en de lokale en regionale zenders zijn reeds voor lange tijd erkend. Het is met andere woorden niet langer mogelijk om ze nu nieuwe erkenningsvoorwaarden op te leggen. In de beheersovereenkomst met de VRT kunnen we bepaalde zaken afdwingen. Met betrekking tot de lokale en de regionale zenders is dit evenwel niet mogelijk.

De voorzitter : De nieuwe beheersovereenkomst met de VRT zal in de loop van de komende twee jaar moeten worden opgesteld. In 2006 begint immers een nieuwe periode van zes jaar.

Mevrouw Veerle Heeren : De heer Verstraete heeft het over een erkenningsvoorwaarde. Aangezien de VRT en alle andere zenders reeds zijn erkend, lijkt dit me moeilijk.

De voorzitter : In de beheersovereenkomst met de VRT kunnen we een aantal opdrachten formuleren. De opdracht uit de resolutie is destijds niet in de beheersovereenkomst overgenomen.

Mevrouw Veerle Heeren : De andere zenders zijn wel erkend, maar hebben helemaal geen beheersovereenkomst.

De voorzitter : De heer Verstraete heeft het woord.

De heer Filip Verstraete : De VRT heeft ons steeds verweten dat er te veel verschillende gebarentalen zijn. Dit klopt evenwel niet. Er zijn enkel kleine regionale varianten. Aangezien gebarentaal in het onderwijs niet was toegelaten, hebben heel wat scholen een eigen gebarentaal ontwikkeld. Deze regionale verschillen zijn de afgelopen decennia sterk verminderd. 60 tot 70 percent van de gebaren zijn gestandaardiseerd en dat is een natuurlijk proces. Het is geen enkel probleem dat er verschillen zijn. We begrijpen elkaar. Ik heb zelf drie dove kinderen. Mijn kinderen hebben geen enkel probleem om met andere dove jongeren uit een andere streek te communiceren. Het probleem wordt overdreven. Gebarentaal op televisie zou geen enkel probleem met zich meebrengen, behalve misschien voor oudere dove mensen. De gebarentaal van de oudere generatie verschilt vaak wel meer van regio tot regio.

Een mooi voorbeeld zien we hier vandaag. Ikzelf gebruik de Brugse variant van de gebarentaal, terwijl mijn tolk de Oost-Vlaamse variant gebruikt en de tolk voor de toehoorders is van Antwerpen. En toch begrijpen wij elkaar prima.

Mevrouw Veerle Heeren : Is Vlaanderen er klaar voor om de gebarentaal als standaardtaal te laten erkennen ?

De heer Filip Verstraete : Uiteraard.

Mevrouw Veerle Heeren : Ik herinner me de hoorzitting van 1998 naar aanleiding van de bespreking van de resolutie over personen met een auditieve handicap. Toen was dat helemaal niet zo duidelijk. Ik ben blij dat dit is geëvolueerd. Ik kan in de filosofie treden dat er met het geschreven woord een grotere doelgroep wordt bereikt dan met gebarentaal. De twee zijn natuurlijk ideaal, maar het zou al heel goed zijn als alles ondertiteld werd.

De heer Filip Verstraete : Radio is voor doven helemaal niet toegankelijk. Als de spraaktechnologie nog wat verder staat, kan die worden gebruikt op de display van de radio, bijvoorbeeld om files aan te kondigen. We focussen vandaag echter op ondertiteling op televisie. Er zijn ook andere kanalen, zoals het internet waar we op ons eigen tempo kunnen lezen.

De heer Dany Vandenbossche : We zijn het erover eens dat het een taak van de openbare omroep is om te voldoen aan deze vragen. Het is duidelijk dat er nog niet veel vooruitgang is geboekt. Het moment is aangebroken om de VRT tot spoed aan te zetten. Wordt er ook met de commerciële omroep gepraat ? We hebben via de beheersovereenkomst enige impact op de VRT, maar bij de commerciële zenders moet u op goodwill rekenen. Het lijkt me logisch dat ze in de strijd om de kijkcijfers ook een initiatief nemen.

De heer Filip Verstraete : Toen VTM van start ging, heeft Fevlado regelmatig brieven gestuurd. Die zijn steeds onbeantwoord gebleven. We hebben het dan ook opgegeven en onze energie op de VRT gericht.

Mevrouw Mia De Smet : Opdoss heeft dat ook gedaan, maar het haalt niets uit. VTM antwoordde ons dat het een zender is die voornamelijk voor ontspanning zorgt en zich niet met ondertiteling kan bezighouden. Doven en slechthorenden moeten zich met andere woorden niet ontspannen.

De heer Chris Vandenbroeke : Ik heb al veel bijgeleerd. Sinds halfweg de jaren negentig is er een evolutie in het dossier. We moeten echter de 100 percent kunnen halen.

Het parlement heeft een aantal initiatieven genomen, zoals de resolutie van mevrouw Heeren, vragen en interpellaties van verschillende collega's en een voorstel van decreet van de heer Van Dijck. Dit laatste is er gekomen onder impuls van mevrouw Stevens die kandidaat was voor de Senaat. Ze had verkozen kunnen worden en dat zou doventolken in de Senaat noodzakelijk hebben gemaakt.

Ik vraag me af hoe het nu verder moet. Moeten we met de VRT verder onderhandelen over het voorstel van stappenplan, of moeten we een decretaal initiatief nemen om een en ander verplicht te maken ?

De heer Filip Verstraete : Ik kan daar niet uitgebreid op antwoorden omdat ik het reilen en zeilen op politiek vlak niet genoeg ken. Ik heb daarnet de

resolutie van 1999 geprojecteerd waar vijftien wensen in waren opgesomd. Er zijn er nog maar enkele van gerealiseerd. We willen uiteraard dat alles op televisie wordt ondertiteld, maar het is misschien beter om niet te veel te vragen. Doen we dat toch, dan krijgen we misschien niets.

De voorzitter : Het moment is aangebroken om de koe bij de horens te vatten, veeleer dan alles nog eens in kaart te brengen. Fevlado stelt voor om een stappenplan op te maken en dat is een goed idee. De openbare omroep heeft een voorbeeldfunctie en krijgt gemeenschapsgeld om aan een aantal taken te voldoen.

In artikel 3 van de beheersovereenkomst staat dat de VRT dienstbaar moet zijn voor minderheden. Het gaat hier om een heel grote minderheid. Er moeten daarom niet noodzakelijk meer middelen worden gegeven aan de omroep, maar ze kunnen op een andere manier worden verdeeld. Investeren in ondertiteling is een essentiële keuze. Voor een commerciële omroep is dat een heel andere uitdaging, onder meer door het kostenplaatje.

Mevrouw Veerle Heeren : Ik wil me aansluiten bij wat u zegt. We hebben geen andere keuze dan het stappenplan af te dwingen. We hebben in 2000 de boot gemist toen de beheersovereenkomst werd afgesloten. Die loopt nog tot 2006. Laat ons hopen dat de VRT er nu oren naar heeft om een stappenplan op te maken.

De voorzitter : Ik kan me daarbij aansluiten. De beheersovereenkomst is opgesteld voor enkele jaren. Voor er een volgende beheersovereenkomst komt, moet er nog een ander regeerakkoord komen. Dat zal wellicht niet zo lang meer duren, met de verkiezingen in aantocht.

Mevrouw Veerle Heeren : Ik hoop dat de druk groot genoeg is. Tijdens de vorige legislatuur was het de bedoeling om met de resolutie voor personen met een auditieve handicap een aanbeveling te doen bij de regering. Dat was toen blijkbaar geen prioriteit, hoewel die resolutie eenparig door het parlement was goedgekeurd.

Het stappenplan moet er komen. Gelukkig zijn de meesten onder ons over de partijpolitieke grenzen heen dezelfde mening toegedaan. We moeten er natuurlijk van uitgaan dat de volgende meerderheid dat plan opneemt in het volgend regeerakkoord. We hebben dat trouwens ook gevraagd in 1999.

De voorzitter : Dat klopt. Het stappenplan is toen in een relatief algemene vorm opgenomen met de verwijzing naar het minderhedenbeleid en dergelijke.

De heer Bob Verstraete : Ik vond de uiteenzetting van de heer Verstraete heel verhelderend. Ik heb deze problematiek grondig onderschat. Ik geef toe dat ik in mijn kennissenkring niemand ken die doof of slechthorend is. Dat speelt er misschien in mee, maar ik wil me daar niet achter verbergen.

De powerpointpresentatie toont aan dat meer dan 18 percent van de mensen gehoorproblemen heeft. Ik vind dat een bijzonder hoog cijfer.

Tijdens het betoog van de heer Verstraete bleek ook meer dan eens dat er onvoldoende middelen zijn. Op bladzijde 6 – budgettaire regeling bij de VRT – staat er een vraagteken bij de kostprijs van ondertiteling. Het lijkt me essentieel dat we hierover meer informatie krijgen. We moeten een dossier eerst heel goed kennen voor we het kunnen verdedigen, zo niet worden we in de hoek geduwd. Mijnheer de voorzitter, hoe en waar kunnen we hierover exacte informatie vinden ?

Eigenlijk zou de VRT voor 100 percent moeten kunnen ondertitelen. Daarnaast vraag ik me af hoe de stand van zaken is bij de regionale zenders. We moeten binnen onze regio proberen om terzake lobbywerk te verrichten.

Ik wil me ertoe engageren om dit punt binnen mijn fractie nogmaals op de agenda te plaatsen. Ik zal er ook bij de minister op aandringen om verder oplossingen te zoeken voor dit probleem.

De voorzitter : Mevrouw Heyerick heeft het woord.

Mevrouw Isabelle Heyerick : Ik heb namens Fevlado gisteren telefonisch contact gehad met de secretaresse van de algemeen directeur van de VRT. Op 18 februari zullen we alle mogelijke financiële informatie krijgen tijdens de vergadering waarvoor we zijn uitgenodigd. Die informatie zal overgemaakt worden aan de commissie.

De voorzitter : De heer Coninx heeft het woord.

De heer Stijn Coninx : Ik ben hier aanwezig in mijn hoedanigheid als een van de ouders van dove kinderen met een cochleair implantaat.

Enerzijds begrijp ik het probleem om via beheersovereenkomsten onmiddellijk werk te maken van

de uitvoering van bepaalde stappen, anderzijds is sensibilisatie heel belangrijk. Op dat vlak kan het Vlaams Parlement voor een serieuze ondersteuning zorgen. De sensibilisatie moet worden versterkt, samen met de hier aanwezige verenigingen. Niet alleen de VRT, maar ook andere en regionale zenders moeten worden gesensibiliseerd omdat ook zij nieuws en informatieve programma's uitzenden.

Ik ben ten zeerste onder de indruk van de uiteenzetting van de heer Verstraete en de bescheidenheid waarmee over gebarentaal wordt gesproken. Wij zijn nieuwkomers op dat vlak. Onze kinderen zijn doof, wij niet. Onze kinderen zijn geweldig geholpen met de nieuwste technieken. Op sommige momenten kunnen zij perfect spreken en horen. Twee seconden later zijn ze echter opnieuw potdoof omdat het enkel een technisch hulpmiddel betreft. Gebarentaal is dan ook noodzakelijk om met die kinderen te communiceren, ook al spreken zij zeer zuiver. Zelfs met de nieuwste technieken blijft communicatie noodzakelijk. Uiteraard blijft het geschreven woord de meest voor de hand liggende oplossing, maar toch zijn er landen zoals Denemarken waar gebarentaal deel uitmaakt van de cultuur. De groep doven en slechthorenden mag niet als een kleine aparte groep worden beschouwd.

Wij leren nu sinds een paar jaar gebarentaal, en het is echt mogelijk om anderen te begrijpen, zelfs als die mensen uit andere provincies afkomstig zijn.

De voorzitter : Mevrouw De Smet heeft het woord.

Mevrouw Mia De Smet : Ik heb een cochleair implantaat. Voor deze conversatie ben ik bijvoorbeeld in het nadeel. Na een tijdje treedt er een zekere stemgewenning op. Ik ben niet zo goed in gebarentaal, ik moet dus nog altijd liplezen. Het implantaat werkt prima, maar toch lost het niet alles op. Tekst kunnen we altijd gebruiken als ondersteuning.

Er werd geopperd dat leveranciers van tv-programma's verplicht zouden worden om hun materiaal te ondertitelen. Ik weet niet of dit in het stappenplan is opgenomen.

De voorzitter : Het stappenplan gaat over het verhogen van de percentages. Hoe dat gebeurt, is een andere zaak.

Mevrouw Mia De Smet : In onze vereniging wordt dikwijls de opmerking gemaakt dat er in het buitenland veel meer programma's worden ondertiteld. Daar worden de zenders hier echter toe verplicht door de regeringen. Het zou prachtig zijn als deze regering dezelfde inspanningen zou leveren.

De heer Frans De Cock : We hebben deze zaak al besproken bij de jaarlijkse evaluatie van de VRT. Wat de budgettaire impact betreft, meen ik me te herinneren dat de mogelijke kostprijs ongeveer 80 miljoen frank zou zijn. Ik ben niet zeker van dat cijfer. Ik neem aan dat de hier aanwezige verenigingen over veertien dagen de correcte gegevens zullen krijgen.

Mijnheer Verstraete, u hebt gezegd dat een aantal regionale zenders hun programma's al ondertitelen dankzij de steun van de provincies. Weet u wat de inbreng is van de provincies en van de zenders ?

Ik sluit me aan bij wat de heer Coninx heeft gezegd. De oplossing kan worden bevorderd via sensibilisatie. Alle mogelijke middelen en kanalen moeten worden aangewend om iedereen ervan te doordringen dat het recht op informatie belangrijk is. Ik besef dat het stappenplan niet onmiddellijk kan worden gerealiseerd. Het vormt wel de aanzet voor een oplossing.

Mevrouw Niki De Gryze : Als de kijkcijfers van de openbare omroep stijgen naargelang er meer programma's worden ondertiteld, zullen de commerciële zenders automatisch volgen.

De heer Filip Verstraete : Mijnheer De Cock, u hebt me een vraag gesteld over de kostprijs. Fevlado had heel wat eisen en heeft heel wat vragen gesteld aan enerzijds AVS en anderzijds de provincie Oost-Vlaanderen. Door positieve gesprekken tussen de drie organisaties zijn we tot een akkoord gekomen. AVS zorgt voor de apparatuur. De kostprijs ervan ken ik niet. De provincie Oost-Vlaanderen subsidieert een halftijds personeelslid voor de ondertiteling.

Vorig jaar is Focus/WTV van start gegaan met de ondertiteling. De kostprijs van de opstart was zeer hoog. Het ging om meer dan 10 miljoen frank. De kwaliteit is zeer goed. Op langere termijn zal de grootste uitgavenpost die voor het personeel zijn. Ik ken de cijfers niet, maar ik kan ze wel opvragen en ze daarna doorgeven.

Mevrouw Veerle Heeren : Het is niet gemakkelijk om bij de commerciële zenders iets af te dwingen. We zouden kunnen nagaan hoe er, in het kader van de innovatie, projecten kunnen worden opgestart binnen het departement Wetenschapsbeleid waar de andere zenders bij kunnen worden betrokken.

De voorzitter : Ik stel voor dat we ons pragmatisch opstellen en dat ik namens de commissie een brief richt aan de VRT met in bijlage een verslag van de hoorzitting. Ik zal de VRT vragen een grondig stappenplan voor te leggen waarin substantiële verhogingen van de percentages zijn opgenomen. Ik zal ook naar de financiële informatie vragen waar de heer Verstraete om vroeg. Ik stel voor dat de VRT een antwoord geeft na het overleg van 18 februari 2004.

We zouden ook kunnen nadenken over een voorstel van resolutie in verband met de commerciële en regionale zenders.

De heer Dany Vandenbossche : De impact van de overheid op de commerciële zenders is vrij beperkt. Wat de regionale zenders betreft, zijn er wel mogelijkheden. We hebben tijdens deze legislatuur de afspraak gemaakt geen rechtstreekse subsidies te verlenen aan de regionale televisie. Via de overheidsmededelingen vloeien er middelen naar die zenders. We zouden kunnen overwegen om die vorm van subsidie enkel nog te verlenen aan zenders die zorgen voor ondertiteling.

De voorzitter : Ik stel voor dat we dit samen nog eens onderzoeken. Momenteel moeten we vooral kort op de bal spelen en de rol van de VRT benadrukken. Indien alle leden van de commissie het hiermee eens zijn, moeten we dat met de vertegenwoordigers van de VRT bespreken.

Ik dank de heer Filip Verstraete, de gebarentolken en de vertegenwoordigers van de verschillende organisaties voor hun heldere uiteenzettingen.

De verslaggever, *De voorzitter,*

Veerle HEEREN Jo VERMEULEN

BIJLAGE

Powerpointvoorstelling met informatie die tijdens de hoorzitting aan de commissieleden werd verstrekt

Werkgroep SOAP-TV

Samenwerking Ondertiteling

Alle Programma's

Belangenverdediging

FEVLADO

Federatie van Vlaamse DovenOrganisaties

OPDOSS vzw

Federatie van Vlaamse Verenigingen tot **O**ptimale **P**articipatie en integratie van **DO**ve en **S**lechthorende kinderen en volwassenen in de **S**amenleving

Oudervereinigingen

VLOK-CI vzw
Vlaamse Ouders van Kinderen met Cohleaire Inplant

VLOC vzw
Vlaamse Oudercomités voor dove, slechthorende en taal/spraakgestoorde kinderen

ODOK vzw
Ouders van DOve Kinderen

Rechten van dove en slechthorende personen

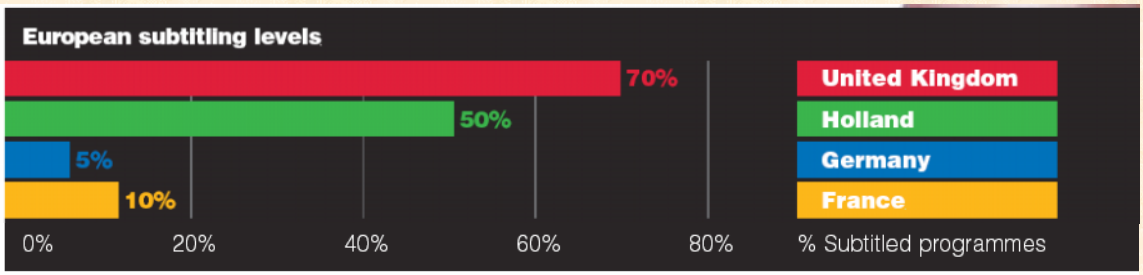
- Recht op toegang tot informatie
- Recht op toegang tot de media

Dit is een basisrecht, geen luxe.

% ondertitelde Nederlandstalige programma's op de nationale zenders

- VRT ± 35%
- VTM 0%
- KA2 0%
- VT4 0%

Percentage ondertiteling Europa

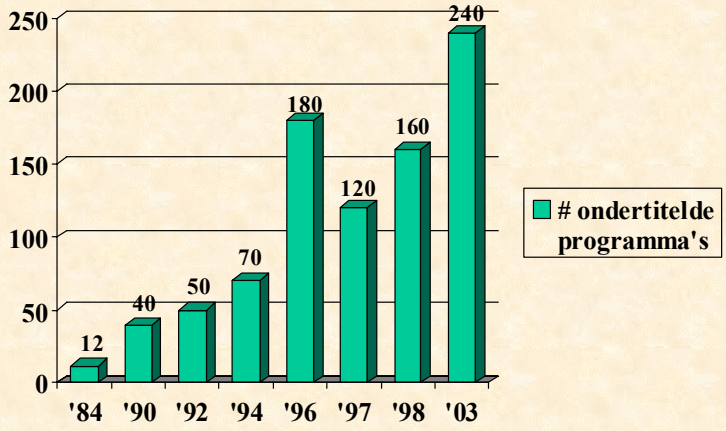
Bron *Subtitling and Sign Language*, RNID, Europese Campagne 2003

TV voor Doven Europees onderzoek

Land	Voorziening ondertiteling door de staatszender (uren per maand)	Gebarentolk op het scherm?
Oostenrijk	170 uren/maand	Ja, maar enkel 1 maal per week
Denemarken	189 uren/maand	Ja, bij het nieuws op de twee nationale zenders
Ierland	70% van de programma's tussen 18u en 23u	
Italië	120 uren/maand	Ja, 12 uren/maand
Zwitserland	240 uren/maand	
Spanje	446 uren/maand	Ja, in TV programma's gemaakt voor en door doven
Verenigd Koninkrijk	80% van de programma's op de 3 nationale zenders 50% op de commerciële zender 20% via digitale kanalen	Ja, in TV programma's gemaakt voor en door doven

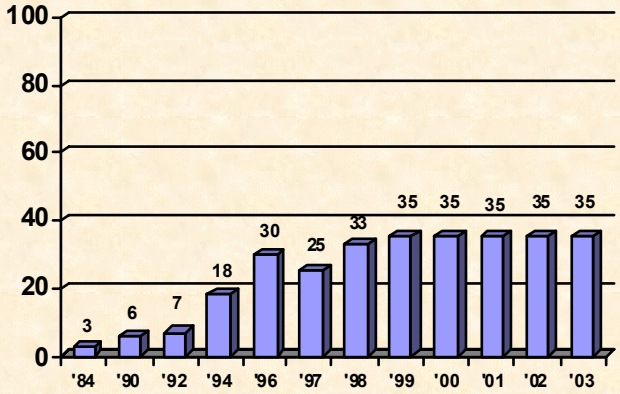
Bron *TV for the Deaf Results of the 2003 Questionnaire*, Austrian National Association of the Deaf

Aantal ondertitelde programma's op de VRT

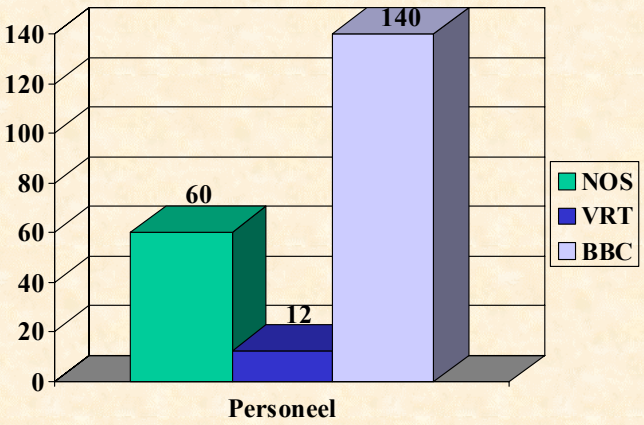
Bron www.tv1.be/888

Statistiek VRT
% ondertitelde programma's

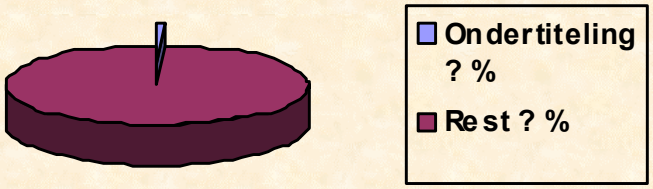

Bron www.tv1.be/888

Aantal personeelsleden op redactie ondertiteling bij verschillende Europese staatszenders

Budgetaire regeling VRT

Regionale zenders

Westvlaamse Focus/WTV

Sinds 2003

Oostvlaamse AVS

Sinds 1997

Ondertiteling mogelijk dankzij de steun van de provinciebesturen…

Regionale zenders

Oostvlaamse Kanaal 3: geen eigen investeringen

ATV-RTV

Antwerpen: jarenlang lobbywerk

Geen Resultaat

Regionale zenders

Limburg: dossier is in volle ontwikkeling

Vlaams-Brabant: hoopgevende besprekingen.

Ondertiteling krijgt een plaats op de agenda van de regionale zenders in Vlaams-Brabant.

Toegankelijkheid informatie op de radio

Voor doven en slechthorenden

0%

Besluit

Toegankelijkheid van de media (TV en radio) in Vlaanderen is rampzalig voor doven en slechthorenden.

Overzicht van tussenkomsten in het Vlaams Parlement

Uittreksel uit het voorstel van resolutie betreffende de problematiek van personen met een auditieve handicap *(Parl. St.* Vl. Parl. 1280 (1998-1999) – Nr. 1) dat op 5 mei 1999 werd aangenomen door het Vlaams Parlement

(….) vraagt aan de Vlaamse regering de volgende initiatieven te nemen en daarvoor de nodige middelen uit te trekken :

> 5° het opnemen van de bepaling in de beheersovereenkomst met de VRT, dat alle Nederlandstalige tv-programma's in het Nederlands ondertiteld moeten worden en dat, waar nodig, een omzetting in de gebarentaal gebeurt ;
>
> het opnemen van een clausule in vergunningen van Vlaamse commerciële omroepen waarbij zij zich ertoe verbinden minstens het hoofdjournaal en minstens 30 percent van alle Nederlandstalige feuilletons en praatprogramma's te ondertitelen ;

Vraag om uitleg van mevrouw Veerle Heeren tot de heer Dirk Van Mechelen, Vlaams minister van Economie, Ruimtelijke Ordening en Media, over de ondertiteling voor doven en slechthorenden bij de VRT (*Hand*. Vl. Parl. 2000-2001, Nr. 218) ;

Interpellatie van de heer Sven Gatz tot de heer Dirk Van Mechelen, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Innovatie, Media en Ruimtelijke Ordening, over voorzieningen voor doven en gehoorgestoorden op de Vlaamse televisiezenders (*Hand*. Vl. Parl. 2001-2002, Nr. 238) ;

Vraag om uitleg van de heer Dany Vandenbossche tot de heer Dirk Van Mechelen, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Innovatie, Media en Ruimtelijke Ordening, over de ondertiteling van programma's ten behoeve van slechthorenden (*Hand*. Vl. Parl. 2002-2003, Nr. 173) ;

Voorstel van decreet van de heren Kris Van Dijck, Jan Loones en Chris Vandenbroeke houdende wijziging van de decreten betreffende de radio-omroep en de televisie, gecoördineerd op 25 januari 1995, wat de ondertiteling van alle Nederlandstalige televisieprogramma's op de VRT betreft (Parl. St. Vl. Parl. 2003-2004, Nr. **1973**). *(Dit voorstel van decreet is zeer recent. Op het ogenblik van de hoorzitting kon het nog niet worden behandeld omdat het voorstel van decreet nog niet gedrukt was).*

HET RESULTAAT VAN DEZE BESPREKINGEN
WAS TOT OP HEDEN HELAAS ZEER BEPERKT
NU IS HET GENOEG
GEEN WOORDEN MAAR DADEN
NU !!!

Aantal personen met gehoorstoornis in Vlaanderen

Leeftijdsklasse en graad van gehoorverlies	Totale bevolking Vlaams Gewest (NIS bevolkingsstatistieken 1999)	Aantal personen met gehoorstoornis
Kinderen en jongeren (0- 17 jaar) * matig slechthorend * zwaar slechthorend * doof	1.221.662	 **1.588** **977** **489**
Volwassenen (18 – 64 jaar) * licht slechthorend * matig slechthorend * zwaar slechthorend	3.724.773	 **373.944** **79.566** **27.723**
Ouderen (65 – 79 jaar) * licht slechthorend * matig slechthorend * zwaar slechthorend	791.932	 **426.849** **115.025** **28.238**
Totaal	5.738.367	**1.054.399** **18,37 %**

Bron *De gemeenschap van doven en slechthorenden in Vlaanderen. Communicatie, taal en verwachtingen omtrent maatschappelijke toegankelijkheid*. Universiteitsstudie VUB, 2003.

Ondertiteling, een noodzaak voor

- 1/14 personen met een gehoorstoornis
  = 409 883 personen in Vlaanderen
- Anderstaligen die de taal van hun nieuw land leren*
- Kinderen die leren lezen*
- Horenden met concentratie- en leerproblemen*

*Bron Deborah Lineberger *Learning to Read from Television: The Effects of using Captions and Narration*, Universiteit Kansas.

Beleidsaanbevelingen

Wat de gemeenschap van doven en slechthorenden verwacht van de overheid.

Een grotere investering in visuele ondersteuning van de gesproken taal. Vooral geschreven ondersteuning van de gesproken taal wordt benadrukt, met als belangrijkste een verbetering en uitbreiding van de ondertiteling van TV programma's .

Bron *De gemeenschap van doven en slechthorenden in Vlaanderen. Communicatie, taal en verwachtingen omtrent maatschappelijke toegankelijkheid.* Universiteitsstudie VUB, 2003.

Onze prioriteit

1. Volledige ondertiteling van alle Nederlandstalige programma's op de VRT (de openbare omroep)

2. Volledige ondertiteling van alle nederlandstalige programma's op de regionale zenders

Ons voorstel

1. Samen met de VRT een stappenplan opstellen. Doelstelling: binnen de 5 jaar het % ondertitelde Nederlandstalige programma's optrekken van 35% tot 100%.

2. De provinciebesturen aanmoedigen om te investeren in ondertiteling op regionale zenders.

Onze toekomstvisie

1. Ook ondertiteling van Nederlandstalige programma's op de commerciële zenders in Vlaanderen zoals vermeld in de resolutie
dd 5 mei 1999.

> het opnemen van een clausule in vergunningen van Vlaamse commerciële omroepen waarbij zij zich ertoe verbinden minstens het hoofdjournaal en minstens 30 percent van alle Nederlandstalige feuilletons en praatprogramma's te ondertitelen ;

2. Gebarentaaltolken op het scherm.

GENOEG !

Onze eis = ons recht

Volledige ondertiteling van alle programma's op alle nationale staatszenders en regionale zenders

ATV

